

EKOPROJEKTOWANIE OPAKOWAŃ OVERPACKAGING

SCENARIUSZE ZAJĘĆ

interzero®
zero waste solutions

 fundacja
rozwoju dzieci

SCENARIUSZE ZAJĘĆ

Dominik Kmita

MATERIAŁY DLA OSOBY PROWADZĄCEJ

ZANIM ROZPOCZNIESZ SPOTKANIE Z DZIEĆMI

Ideą nowej odsłony programu Ekopaka jest zwrócenie uwagi dorosłych i dzieci na ogromną ilość odpadów wytwarzanych przez każdego z nas i co z tymi odpadami się dzieje. Dostrzegamy wyzwania związane z jak najczęstszym ponownym wykorzystaniem tego co wydaje się już być odpadem, a trafia na składowisko odpadów, gdzie zalega latami. Na składowiskach odpadów poprzez tworzenie wielu warstw odpadów, nie panują warunki umożliwiające rozkład odpadów w szybkim tempie. Po wielu latach można znaleźć odpady, które dobrze posegregowane trafiłyby do recyklingu, a na wysypisku odpadów zalegają latami, nie mając możliwości szybkiego rozkładu.

Ekoprojektowanie to podejście oparte na podglądaniu cykli życia występujących naturalnie w przyrodzie a następnie analizowaniu ich tak, by powstające produkty m.in.:

- stanowiły jak najmniejszy wpływ na środowisko w trakcie użytkowania jak i po gdy stanie się odpadem;
- zużywały jak najmniej zasobów;
- były trwałe;
- były możliwe do poddania recyklingowi.

Drugim zachowaniem, które będziemy analizować jest overpackaging (czyt. owerpakadżing). Jest to zbyt opakowanie

produktów np. jabłek, które są umieszczone na tacce styropianowej owinięte folią przezroczystą.

Rachunek zysków dla osoby prowadzącej zajęcia, dzieci, rodziców i społeczności lokalnej:

- Dzieci będą dokonywać świadomych wyborów,
- Będziemy mieli wpływ na to w jakim środowisku żyjemy i będziemy żyć,
- Realizacja podstawy programowej w atrakcyjny sposób.

Kształcenie ogólne w szkole podstawowej ma na celu m.in.:

- wprowadzanie uczniów w świat wartości, wskazywanie wzorców postępowania,
- wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat,
- kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość.

Rola szkoły: Szkoła kształtuje postawę szacunku dla środowiska przyrodniczego, w tym upowszechnia wiedzę o zasadach zrównoważonego rozwoju, motywuje do działań na rzecz ochrony środowiska oraz rozwija zainteresowanie ekologią.

Do zadań szkoły w zakresie edukacji wczesnoszkolnej należy:

Organizacja zajęć wspierających dostrzeganie środowiska przyrodniczego i jego eksplorację, możliwość poznania wartości i

wzajemnych powiązań składników środowiska przyrodniczego, poznanie wartości i norm, których źródłem jest zdrowy ekosystem, oraz zachowań wynikających z tych wartości, a także odkrycia przez dziecko siebie jako istotnego integralnego podmiotu tego środowiska.

Cele kształcenia:

W zakresie fizycznego obszaru rozwoju uczeń osiąga m.in.: sprawności motoryczne i sensoryczne tworzące umiejętność skutecznego działania i komunikacji;

W zakresie emocjonalnego obszaru rozwoju uczeń osiąga m.in.:

- umiejętność rozpoznawania i rozumienia swoich emocji i uczuć oraz nazywania ich,
- umiejętność rozpoznawania, rozumienia i nazywania emocji oraz uczuć innych osób,
- potrzebę tworzenia relacji.

W zakresie społecznego obszaru rozwoju uczeń osiąga m.in.:

- umiejętność przyjmowania konsekwencji swojego postępowania,
- umiejętność tworzenia relacji, współdziałania, współpracy oraz samodzielnej organizacji pracy w małych grupach, w tym organizacji pracy przy wykorzystaniu technologii.

W zakresie poznawczego obszaru rozwoju uczeń osiąga m.in.:

- potrzebę i umiejętność samodzielnego, refleksyjnego, logicznego, krytycznego i twórczego myślenia; - umiejętność obserwacji faktów, zjawisk przyrodniczych, społecznych i gospodarczych, wykonywania eksperymentów i doświadczeń, a także umiejętność formułowania wniosków i spostrzeżeń,
- umiejętność samodzielnej eksploracji świata, rozwiązywania problemów i stosowania nabytych umiejętności w nowych sytuacjach życiowych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

Edukacja przyrodnicza.

Osiągnięcia w zakresie rozumienia środowiska przyrodniczego.

Uczeń: chroni przyrodę, segreguje odpady i ma świadomość przyczyn i skutków takiego postępowania.

RAMY TEMATU

Każdy z nas wytwarza odpady. Będziemy wspólnie z dziećmi, w wieku 6 – 10 lat, poznawać czym jest EKOPROJEKTOWANIE opakowań czyli:

- projektowanie przyjazne środowisku, wykorzystujące surowce tylko w uzasadnionym celu np. do zabezpieczenia właściwości produktu a nie do zwiększenia powierzchni reklamowej, pochodzące z odpowiedzialnych źródeł lub wykorzystujące materiały z recyklingu;
- tworzenie opakowań możliwych do poddania recyklingowi.

Bardzo ważne, żebyśmy swoją mową ciała, zadawanymi w trakcie zajęć pytaniami czy prowadzonymi rozmowami, pokazywali zainteresowanie tym co dzieci mówią i robią. Dorosły powinien pamiętać, że odpowiedź dziecka na pytanie, zaangażowanie w zabawę powinno być dostrzeżone - choćby przez mrugnięcie okiem w stronę dziecka.

Nie powinniśmy zmuszać dzieci do brania udziału w proponowanych przez nas aktywnościach. Szanujemy ich wybór. Proponujemy, żeby oprócz miejsca, w którym będziemy działać wg pomysłów prowadzącego, wygospodarować miejsce (najlepiej na podłodze), gdzie dzieci będą miały dostęp do np. kartek papieru i kredek. W każdej chwili będą mogły skorzystać z tej alternatywy. W każdej chwili będą też mogły wrócić do aktywności które proponujemy.

Ktoś z Was może powiedzieć: te zajęcia to nie dla mnie. Ja przecież nie mam wpływu na to jak producenci pakują swoje produkty lub jak

moje zachowanie może wpłynąć na środowisko? Przecież nawet jeśli ja zmienię swoje przyzwyczajenia to nie mam wpływu na innych ludzi. Jeśli macie takie wątpliwości to może tym lepiej dla całego spotkania. Jeśli jest w Was taka ciekawość świata, którą obserwujemy u dzieci zadających niezliczone pytania: *dlaczego? po co? do czego to służy?* - to znaczy, że możecie razem z dziećmi dowiedzieć się wielu nieznanych rzeczy, a przy tym czerpać dodatkową radość z prowadzenia zajęć.

Cele zajęć:

- nauczyciele i nauczycielki, dzieci biorące udział w zajęciach oraz ich rodzice i najbliższa rodzina podejmują refleksję nad zmianą stylu życia;
- uczestnicy dostrzegają nadmiar zbędnych elementów opakowań;
- uczestnicy rozpoznają podstawowe mechanizmy producentów/sprzedawców i konsumentów.

Dodatkowo:

- dzieci wykonują zadania matematyczne,
- dzieci rozmawiają i poszerzają słownictwo.

Przebieg zajęć: aktywności zaplanowane są na 2 spotkania | Dzieci w wieku 6-10 lat

Rytm zajęć

1. Początek spotkania „Słowo wstępne” dla dzieci ok. 10 min.¹⁾

---

¹ Czas zajęć jest orientacyjny. Osoba prowadząca po zapoznaniu się ze scenariuszem, po uwzględnieniu potrzeb dzieci i możliwości może podjąć decyzję o wydłużeniu lub skróceniu czasu pracy.

2. Działania z dziećmi inspirowane przez dorosłego (ok. 45 min.)

3. Zakończenie (ok. 10 min.)

SPOTKANIE 1

Ad 1

„Słowo wstępne” dla dzieci

Potrzebne materiały: zdjęcia produktów nadmiernie opakowanych ze stron www, duża kartka papieru, markery

Wprowadzenie pojęcia zbytniego opakowywania produktów tzw. overpackagingu. Osoba prowadząca pokazuje dzieciom zdjęcia (po wpisaniu w wyszukiwarce internetowej hasła „overpackaging produktów”, można wybrać odpowiednie fotografie) np. krem do twarzy w szklanym pojemniczku zapakowany w pięknie zadrukowane tekturowe pudełeczko, wypełnione dodatkową tekturą i owinięte folią, warzywa na styropianowej tace owinięte folią. Osoba prowadząca pyta dzieci czym jest opakowanie i do czego powinno służyć? Czy produkty nie są zbyt mocno opakowane, który z elementów opakowania można byłoby uniknąć? Pytania i stwierdzenia dzieci zapisuje na dużej kartce papieru.

Osoba prowadząca może dodatkowo zwrócić uwagę na to, że wiele osób lubi pięknie opakowane produkty. Część osób lubi odkrywać co się znajduje w środku (przy nowym zakupie), jednak szybko to z czego

odpakowaliśmy produkt, zostaje odrzucone i staje się odpadem. W związku z tym ważne jest zwracanie uwagi np. podczas robienia zakupów na zbytnie opakowanie produktów.

Ad 2

Co mam w plecaku

Potrzebne materiały: plecak szkolny

Zaproponuj dzieciom przygotowanie listy przedmiotów, które mają w plecakach a które są nadmiernie opakowane. Na takiej liście mogą znaleźć się np. kanapki, które zapakowane są w papier śniadaniowy, torebkę foliową i włożone do pudełka śniadaniowego. Po stworzeniu takiej listy przedmiotów ustal z dziećmi jakie mają pomysły na ograniczenie pakowania wymienionych produktów. Propozycje dzieci zapisz na dużej kartce papieru.

Przyzwyczajenia

Potrzebne materiały: brak

Co to są przyzwyczajenia? Do czego jesteś przyzwyczajony? Jakie są dobre strony przyzwyczajień a jakie są złe ich strony? A może Ty sam masz jakieś przyzwyczajenia zakupowe? Po co zmienia się przyzwyczajenia? Jak zmienia się przyzwyczajenia?

Ta długa lista pytań to podpowiedź do podążania za dziećmi ich obserwacjami i doświadczeniami. Ważne, żeby podczas rozmowy z dziećmi o przyzwyczajeniach wzbudzać refleksję nad ich zachowaniem jako konsumentów.

Apel do rodziców

Potrzebne materiały: brak

Gdy po pierwszym zadaniu dzieci przeanalizują zawartość swoich plecaków pod kątem opakowań, gdy po drugim ćwiczeniu dzieci będą miały przemyślenia dotyczące przyzwyczajień, osoba prowadząca może zainicjować napisanie listu – apelu do rodziców - z prośbą o zwracanie uwagi przy kupowaniu przedmiotów na mniejszą liczbę opakowań.

Ad 3

Zakończenie: Dzieci razem z osobą prowadzącą siadają w kręgu i rozpoczynają podsumowanie spotkania.

Osoba prowadząca spotkanie proponuje przeczytanie listu do rodziców. Warto zapytać dzieci co w tym liście jest dla nich ważnego? Czy jest szansa, że stosowanie się do ich apelu spowoduje, że za 20 lat będą żyli w świecie w którym będzie mniej odpadów? Osoba prowadząca proponuje dzieciom zadanie domowe. Na podstawie wiedzy, którą już mają o zbytnim opakowaniu produktów, ustalcie z rodzicami jaki produkt lub produkty możecie przynieść z domu na następne spotkanie. Produkty będą potrzebne do przeprowadzenia analizy zjawiska overpackagingu.

Osoba prowadząca powinna skontaktować się również z rodzicami i poinformować, że przedmiot/y, które dzieci przyniosą, po zajęciach zabiorą do domu.

SPOTKANIE 2

Ad 1

„Słowo wstępne” dla dzieci: Zamiast słowa wstępnego: wszyscy siadają w kręgu i chętne osoby dzielą się swoimi obserwacjami. Czy trudno było im znaleźć w sklepie lub w domu po zakupach produkty, które były nadmiernie opakowane? Jaka część zakupów była ich zdaniem nadmiernie opakowana? Pytania i stwierdzenia dzieci osoba prowadząca zapisuje na dużej kartce papieru.

Osoba prowadząca przedstawia również dzieciom w uproszczony sposób jak produkty trafiają do nas jako kupujących. Najpierw jest producent, który bada rynek i produkując konkretny przedmiot, odpowiada na potrzeby konsumentów. Drugimi w łańcuchu sprzedaży są sprzedawcy, którzy zaopatrują się w przedmioty u producentów i sprzedają je kupującym.

Ad 2

Detektywi

Potrzebne materiały: zbytnio opakowane produkty

W tym zadaniu chcielibyśmy, żeby dzieci wzbogaciły swoją wiedzę o zjawiskach dotyczących praktyk producentów/sprzedawców i zachowań konsumentów.

Zapraszamy dzieci by zebrały w jednym miejscu, przyniesione z domu nadmiernie opakowane produkty. Osoba prowadząca zaprasza dzieci do wejścia w rolę producentów/sprzedawców i kupujących. W tym celu konieczny będzie podział dzieci na przynajmniej 2 grupy. Zadaniem producentów/sprzedawców jest przekonać kupujących do zakupu produktów. Osoba prowadząca obserwuje dzieci i zapisuje ich stwierdzenia.

Po odegraniu scenek osoba prowadząca odczytuje dzieciom ich stwierdzenia. Dzieci będące w roli producenta/sprzedawcy bardzo

często wskazują na atrakcyjność opakowania – kolory, wielkość opakowania. Rzadziej wskazują na konkretne walory danego przedmiotu. Jak myślicie dlaczego niektórzy producenci nadmiernie opakowuje swoje produkty? Poproś dzieci by przedstawiły ich przypuszczenia dotyczące motywacji producentów do nadmiernego pakowania produktów. Pozwól dzieciom przedstawiać różne hipotezy. Jeśli będzie wiele hipotez zapytaj dzieci jak takie stwierdzenia można zweryfikować?

Ad 3

Zakończenie: Dzieci razem z osobą prowadzącą siadają w kręgu i rozpoczynają podsumowanie spotkania.

Bardzo ważnym jest, żeby osoba prowadząca doceniła dzieci m.in. za ich spontaniczność przy podejmowaniu decyzji o wchodzeniu w rolę, fantazję i pomysłowość przy odgrywaniu scenek oraz wyostrzony zmysł obserwacji, który pozwala im trafnie nazywać motywacje, zachowania i działania dorosłych skierowane często nie na produkt a na opakowanie.

Na koniec pamiętajcie tak jak obiecaliście rodzicom, zabrać przedmioty przyniesione przez dzieci do domu.

SPOTKANIE 3

Ad 1

„Słowo wstępne” dla dzieci:

Potrzebne materiały: tablica/duża karta papieru, kreda/markery

Osoba prowadząca pyta dzieci czy wiedzą dlaczego opakowujemy różne produkty? Odpowiedzi zapiszcie na tablicy lub dużej kartce papieru. Możecie dojść do wniosku że producenci opakowują swoje produkty w celu ich chronienia oraz przyciągnięcia uwagi konsumenta, np. poprzez zastosowanie atrakcyjnych nadruków. Następnie wspólnie się zastanówcie z jakich materiałów powstają takie opakowania – np. tektura, tworzywa sztuczne – folie itp. Odpowiedzi zapiszcie na tablicy lub na dużej kartce papieru. Zastanówcie się które materiały są bardziej przyjazne środowisku, które z tych materiałów mogą pochodzić z recyklingu, a które zużywają zasoby pierwotne. Pomocne mogą być ulotki z EKOPAK (www.ekopaka.org). Możecie dojść do wniosku że wiele materiałów może pochodzić z recyklingu, nie zużywając zasobów pierwotnych surowców np. tektura, tworzywa sztuczne, szkło. Porozmawiajcie i zapiszcie swoje spostrzeżenia.

Ad 2

Dziecięce projektowanie

Potrzebne materiały: zgodnie z zasadami ekoprojektowania, kartki papieru, ołówek, kredki, flamastry

Na pewno celebrujecie w klasie różne święta. Mogą to być urodziny uczniów, nauczycieli, mikołajki, dzień dziecka, dni: matki, ojca, babci, dziadka. Okazji do świętowania jest naprawdę wiele. Jednym z

elementów świętowania jest obdarowywanie osób świętujących prezentami.

Chcemy, żebyście jednak zabawili się w projektantów, osoby wprowadzające na rynek przedmioty które mogą stać się prezentem dla bliskiej osoby. Waszym zadaniem będzie zaprojektowanie opakowania dla takiego przedmiotu, zgodnie z zasadami ekoprojektowania, żeby:

1. Miały jak najmniejszy wpływ na środowisko w trakcie użytkowania jak i po gdy staną się odpadem
2. Zużywały jak najmniej zasobów pierwotnych
3. Były trwałe
4. Były możliwe do poddania recyklingowi, im mniej różnych materiałów tym lepiej

Zwróćcie także uwagę na dobrze dopasowaną wielkość opakowania, często przedmioty są pakowane w za duże opakowania, co zużywa niepotrzebnie więcej materiału. Sztuką jest także zaprojektowanie opakowania, dla takich produktów, które będzie można wykorzystać ponownie. Dzieci zwykle przy tego typu zadaniach wykazują się dużą kreatywnością i pomysłowością.

Czy opakowanie będzie łączyć różnego rodzaju materiały? Czy lepszym rozwiązaniem jest użycie jednego rodzaju materiału co ułatwi recykling? Czy lepiej użyć tektury pochodzącej z recyklingu, czy tej pochodzących z zasobów pierwotnych? Czy tektura jest bardziej przyjazna środowisku niż tworzywa sztuczne? Czy szkło opakowaniowe może zawierać w sobie szkło pochodzące z recyklingu? Czy do zamknięcia opakowania należy używać taśmy klejącej, czy wystarczy sam klej? Czy można stworzyć opakowanie które będzie kompostowalne?

To tylko niektóre pytania, które może zadać osoba prowadząca lub dzieci. Żeby sprawniej przeanalizować czy projektowane opakowania, będą zgodne z zasadami ekoprojektowania – można skorzystać z załączonej tabeli. Poproś dzieci żeby na kartce papieru narysowały swój pomysł. Pomocna może być także kolorowanka z ekoprojektowania opakowań stworzona do scenariusza zajęć.

Przygotowywany przedmiot	Dotychczas wykorzystywane materiały	Wykorzystane materiały w podejściu ekoprojektowania	Punkty: 1,2,3,4 zgodnie z zasadami ekoprojektowania

Zgromadźcie w jednym miejscu swoje pomysły i projekty na opakowania. Docień dzieci i pozwól nawzajem im doceniać projekty i ekoopakowania. Brawo! Świetna robota! Jak się czujecie? Czy macie satysfakcję, że dzięki Wam żyjemy w piękniejszym, bardziej ekologicznym świecie?

Pamiętajcie, że prezent jest tylko dodatkiem. Najważniejszy jest człowiek i pamięć o nim, wspólnie spędzony czas. Wszystkim świętującym składamy najlepsze życzenia!

Ad 3

Zakończenie: Dzieci razem z osobą prowadzącą siadają w kręgu i rozpoczynają podsumowanie spotkania. Bardzo ważnym jest, żeby osoba prowadząca doceniła dzieci m.in. za ich pomysłowość i zaangażowanie w projektowanie opakowań. Warto zapytać dzieci, czy uważają że ekologiczne podejście do projektowania opakowań,

zwracanie uwagi na to z czego są wykonane jest ważne. Zapytaj dzieci, czy myślą, że dzięki takiemu podejściu mamy wpływ na to w jakim środowisku żyjemy i będziemy żyć.

Dodatkowe pomysły

Pakowanie prezentów

Potrzebne materiały: tablica/kartka papieru, kreda/markery

Gdy celebруем różne święta, takie jak urodziny, dzień dziecka, dzień nauczyciela, dzień mamy, obdarowujemy się prezentami. Prezenty pięknie pakujemy, używając różnych materiałów tak, aby cieszyły oko obdarowywanego. Jednak chcemy ten zwyczaj poddać refleksji – nie samo dawanie prezentów, a sposób w jaki je pakujemy, aby podarować. Wspólnie zastanówcie się czy piękne opakowywanie prezentów jest ekologicznym rozwiązaniem, czy rzeczywiście prezenty jakie dajemy drugiej osobie wymagają używania wielu materiałów do opakowania: papieru, folii, wstążek, taśmy klejącej itp. Z reguły po odpakowaniu, materiały w które były opakowane prezenty, od razu stają się odpadami i trafiają do naszych koszy. Może wspólnie znajdziecie rozwiązanie które zminimalizuje zużywane materiały, np. przy dawaniu prezentów w torebkach prezentowych, warto jest zbierać i wykorzystywać ponownie, natomiast papieru użytego do opakowywania prezentu, jeżeli go rozerwiemy nie będziemy w stanie wykorzystać ponownie. Dzieci z reguły przy tego typu zadaniach mają dużo ciekawych i wartościowych pomysłów. Warto pamiętać, że często sama pamięć i miły gest w stronę drugiej osoby, wspólnie spędzony czas, jest bardzo cennym prezentem. Można także, podjąć wysiłek i wykonywać prezent samodzielnie, z rzeczy które już posiadamy, bez kupowania

*nowych, np. uszyć samemu lalkę/misia z materiałów w domu,
przygotować książkę z pracami plastycznymi itp.*